

Regionaal Overleg Orgaan IJsselmeergebied (ROIJ)

Delta Programma IJsselmeergebied en Agenda IJsselmeergebied 2050

Lelystad, 19 september, 2019

Onderwerp: Energie Transitie IJsselmeergebied

Geachte leden van het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied.

Het ROIJ biedt u hierbij graag haar duurzame energievisie voor het IJsselmeergebied aan voor de toetsing van de individuele regionale energiestrategieën en de bewaking van de integrale aanpak bij de bundeling van deze strategieën voor het gehele IJsselmeergebied.

Het ROIJ hanteert hiermee vanuit de rol als maatschappelijk middenveld t.a.v. de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2020 – 2050 de noodzakelijke condities ten aanzien van de uitwerking van de energie opgaven in en rond het IJsselmeergebied.

Het Natura 2000 gebied verdient bij de uitwerking van de regionale energiestrategieën, waarvan er minimaal 5 ook over een stukje van het IJsselmeergebied gaan, een goede bescherming en voorts een integrale aanpak van de diverse ontwikkelingen, zoals is vastgesteld als ambities in de Agenda IJsselmeergebied 2020-2050.

In het BPIJ van 30 november wordt het opstellen van de betreffende RESsen geagendeerd. Hierbij beveelt het ROIJ, ter ondersteuning van en als aanvulling op de BPIJ uitgangspunten, het gebruik van deze visie bij de uitwerking van de regionale energie strategieën en de bundeling daarvan voor het IJsselmeergebied van harte aan. Hiertoe wordt de visie, met deze begeleidende brief, in kopie ook toegezonden aan de verantwoordelijke bestuurders voor het opstellen van de 5 genoemde RESsen.

Met vriendelijke groet,

Namens het ROIJ

Bart Fokkens, *onafhankelijk voorzitter*.

Email: bart.fokkens@wxs.nl

Tel: 06-51216467

BIJLAGE:

ROIJ VISIE DUURZAME ENERGIE IJSELMEEREBIED; VOOR HET BPIJ 20 NOVEMBER, 2019

DUURZAME ENERGIE

Het IJsselmeergebied is een beschermd natuurgebied dat onder Europese richtlijn (Natura 2000) valt en een waardevol open waterlandschap vormt. Het is één van de grootste zoetwatermeren van Europa. Het IJsselmeergebied (inclusief de randmeren) en de nabijgelegen Wadden vormen het leefgebied van bijzondere vogels, vleermuizen en vissen. Helaas gaat het met de natuur hier al een lange tijd niet goed. Belangrijkste knelpunten zijn het ontbreken van essentiële leefgebieden van voldoende kwaliteit en omvang en het ontbreken van voldoende verbindingen tussen de leefgebieden. Daarbij staat het gebied impactvolle ontwikkelingen te wachten, waaronder klimaatverandering en de klimaatopgave.

De organisaties van de ROIJ staan voor een beleefbaar IJsselmeergebied, maar ook voor het behalen van klimaatdoelen en biodiversiteitsdoelen. De leden van het ROIJ zijn voor duurzame energie, maar zij willen dat de rol en de effecten op het IJsselmeergebied hierin *vooraf* nauwkeurig onderzocht worden. De ROIJ leden hechten er belang aan dat ontwikkelingen en plannen getoetst worden aan de draagkracht van het ecosysteem en aan de landschappelijke waarden van het gebied. Zij vinden het onwenselijk dat, door een eenzijdige klimaatkeuze- aanpak, de biodiversiteit en de landschappelijke waarden verder verslechteren. Het ecosysteem van het IJsselmeergebied functioneert momenteel niet optimaal en het is nodig dat er gewerkt wordt aan herstel en verbetering. Met de Programmatische Aanpak Grote Wateren worden daar belangrijke stappen in gezet. Een gezond, biodivers ecosysteem kan noodzakelijke diensten (ecosysteemdiensten) bieden voor de samenleving. Kortom: het is van belang dat de energieopgave in harmonie is met de draagkracht van het ecosysteem en omgevingskwaliteiten van het gebied, en dat er wordt ingezet op slimme ruimtelijke combinaties en win-win oplossingen.

STANDPUNTEN ROIJ

- Zet in de eerste plaats maximaal in op **energiebesparing**. De opgave van opwekking kan aanzienlijk verminderd worden als er maximaal bespaard wordt. Voor elke Petajoule die wordt bespaard, hoeft 3 Petajoule minder te worden opgewekt ([bron: CvR](#)).
- **Zoek zorgvuldig naar geschikte locaties** voor de opwekking van duurzame energie waar draagvlak in brede zin voor bestaat (de 'ladder-benadering': eerst industrieterreinen, havengebieden, langs grote infrastructurele wegen etc.). Zoek dus eerst naar beter passende alternatieven - met name in gebieden die de mens al 'in gebruik'/ 'verstoord' heeft.
- **Vermijd primair natuurgebieden, zoals het IJsselmeergebied** als locatie voor opwekking van energie gezien haar kwaliteiten en kwetsbaarheden.
- Neem de **kansen die natuur biedt** mee in het tegengaan van klimaatverandering en het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Denk bijvoorbeeld aan kansen van natuurvriendelijke oevers en de ontwikkeling van [natuurlijke klimaatbuffers](#).
- Werk als overheden samen en wees verantwoordelijk voor het IJsselmeergebied middels een duidelijke **integrale ruimtelijke visie en kaders** vooral met het oog op toekomstige energieopgave en andere opgaven.
- Kies voor **duurzame energieopwekking die past bij de kwaliteiten** van het IJsselmeergebied
 - Spreek geen (nieuwe) waardevolle open landschappen aan (en daaraan gerelateerde kwaliteiten zoals donkerte en open water) en ecologisch kwetsbare plekken. Cluster duurzame energieopwekking waar dit kan en past.
 - Behoud een integrale blik op het IJsselmeergebied, zowel ecologisch als ruimtelijk
 - Onderzoek en geef voorrang aan de alternatieven voor duurzame energie die geen afbreuk doen aan de omgevingskwaliteiten en de ecologie van het IJsselmeergebied. Zo lijkt het IJsselmeergebied potentie te hebben voor aquathermie. Met name thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) of thermische energie uit afvalwater (TEA). Het is van belang dat deze alternatieven goed onderzocht worden.

- Borg de tijdelijkheid van energieprojecten en zorg voor opruiming van (bestaande) projecten.
- Naast het ecologische belang benadrukt het ROIJ dat ook de waterrecreatie als belangrijkste economische component in het IJsselmeergebied afhankelijk is van een kwalitatief landschap. Dit weidse IJsselmeer landschap staat erg onder druk door de realisatie van grootschalige windmolenparken en een verdere industriële invulling met grootschalige drijvende zonneparken ter grootte van 5500 voetbalvelden is niet wenselijk.

Daarbij hebben we nog een aantal algemene aandachtspunten die we belangrijke vinden bij duurzame energieprojecten:

- We hechten groot belang aan het vooraf toetsen van ontwikkelingen en plannen aan de omgevingskwaliteiten van het IJsselmeergebied (ecologische, ruimtelijke en cultuurhistorische kwaliteiten/waarden) en dat ze integraal zijn afgewogen.
- We pleiten voor monitoring van de projecten en hun (cumulatieve) impact op de natuur en het bredere ecosysteem. Betrek bij het opstellen van monitoring onafhankelijke wetenschap en kennisinstellingen.
- Kies voor een adaptieve strategie, zodat innovaties en kennis over tijd mee genomen kunnen worden in het behalen van de klimaatdoelstellingen.
- Randvoorwaardelijk is dat er optimaal gebruikt wordt gemaakt van technische oplossingen en maatregelen ter voorkoming en vermindering van negatieve effecten voor de natuur/ het landschap. Denk bijvoorbeeld aan een stilstandvoorziening van windmolens.

SPECIFIEK

Windenergie in het IJsselmeergebied?

De ROIJ leden zien geen nieuwe mogelijkheden voor windenergie in het IJsselmeergebied. Het is een beschermd natuurgebied voor, in het bijzonder vogels. Bovendien wordt het overgrote deel van de nationale windopgave op land hier op dit moment al gerealiseerd. De grens van het gebied voor windturbines lijkt bereikt. Deze bevindingen zijn gebaseerd op studies van de [WUR](#) en een [Energieverkenning IJsselmeergebied](#) door vier IJsselmeerprovincies (Noord-Holland, Friesland, Overijssel en Flevoland) van H+N+S architecten. Wij adviseren alternatieve locaties in beeld te brengen waarbij waardevolle natuur en landschap worden ontzien.

Zonne- energie in het IJsselmeergebied?

De ROIJ is kritisch op grootschalige realisatie van zonnepanelen in het IJsselmeergebied omdat het een beschermd natuurgebied is dat onder druk staat. Hier zou het voorzorgsbeginsel van kracht moeten zijn. Preferent moet er gekeken worden naar locaties buiten natuurgebieden; als er noodzaak is voor Zonneaanvullende ruimte dan moet er geprioriteerd worden in de juiste volgorde, op de juiste locaties.

Eerst op -energie in het IJsselmeergebied?

De daken, dan meervoudig ruimtegebruik voornamelijk combinaties met kenmerken van bebouwing. Voor het IJsselmeergebied zien we daarom met name kansen in combinaties van meervoudig ruimtegebruik. Experimenten met kleinschalige aantallen zonnepanelen kunnen alleen plaatsvinden na toetsing aan de Natura2000 regels en moeten gekoppeld worden aan een zorgvuldig monitoringsonderzoek die de effecten op de natuur en de waterkwaliteit in beeld brengt. Het ROIJ pleit voor een centrale regie op het aantal en soort pilots.